

نگاه

مرتد؛ به چالش کشاندن باورهای انسان

فرزانه‌متین

فیلم مرتد «Heretic» محصول کشورهای آمریکا و کانادا به نویسندگی مشترک اسکات بک و برایان ووودز در ژانر ترسناک مذهبی و هیجان‌انگیز از آثار بحث‌برانگیز آخرین روزهای سال ۲۰۲۴ است. در این فیلم بازیگرانی مانند هیو گرانت، سوفی تاجر و کلویی ایست، داستانی را برای ما رقم می‌زنند که خارج از تصورمان است. داستان فیلم درباره دو مبلغ مذهب مورمون از کلیسای آخرالزمان است که برای تبلیغ دین‌شان در خانه‌ای اشتباه را می‌زنند و در دام بازی مرگ‌بار صاحب خانه، آقای رید گرفتار می‌شوند.

پیش از آنکه به بررسی فیلم بپردازیم، کمی باید به مذهب مورمون، شاخه‌ای جدید از مسیحیت، اشاره کنیم: مورمون‌ها، شاخه اصلی جنبش قدیسان آخرالزمان مسیحیت احیاگر هستند که در سال ۱۸۲۰ از طرف جوزف اسمیت در ایالت نیویورک شکل گرفت. مورمون‌ها نیز مانند دیگر ادیان دارای کتاب، کتابی مختص به خود به نام مورمون دارند. بنا بر ادعای جوزف اسمیت، او خواب‌نما می‌شود و مسیح را در هیبتی باشکوه می‌بیند و از او می‌خواهد به هیچ‌یک از کلیساهای نادرست و منحرف نیبوند، بلکه صبر پیشه کند و در انتظار کلیسای عیسی باشد. او و طرفدارانش جنبش خود را «احیاگر» می‌دانند که از طریق وحی الهی به جوزف اسمیت الهام می‌شود و در سال ۱۸۳۰ کتاب‌شان به نام مورمون منتشر شد. این مذهب در آمریکا، ۵/۶ میلیون نفر پیرو دارد، البته برخی از مسیحیان آنان را مسیحی نمی‌پندارند، بلکه طرفداران‌شان را بدعت‌گذارانی منحرف به شمار می‌آورند، چراکه برخی از باورهای آنان با جریان اصلی مسیحیت متفاوت است.

از آنجا‌که فیلم مرتد در ژانر ترسناک مذهبی است، پیش از تماشای فیلم، مخاطب فکر می‌کند این اثر هم مانند دیگر ژانرهایی از این قبیل درباره جن‌گیری، تسخیر روح، حلول شیاطین واجته در انسان است اما متویف اصلی فیلم اصلا و ایدا درباره این موضوعات صحبت نمی‌کند، بلکه یک نوع بازی موش و گربه از طریق دیالوگ در باب باورهای انسان است.

نقطه شروع و نمای اصلی فیلم زمانی است که خواهر بارنز و خواهر بریکستون خود را در یک شب بارانی و توفانی در مقابل یک خانه ویلایی که بر روی تپه ساخته شده، می‌بینند و دوچرخه‌های‌شان را قفل می‌زنند و سپس با بازشدن در خانه، سه نفری را که از چرخندگان مرتد هستند، در یک قاب می‌بینیم و با بازیگران اصلی فیلم آشنا می‌شویم؛ دو خواهر مبلغ مذهبی خیلی جوان و آقای رید مهربان با بازی شگفت‌انگیز هیو گرانت.

آن دو خواهر از اینکه با په خانه مردی تنها بگذرانند، چون با آموزه‌های مورمون در تضاد است، خودداری می‌کنند اما رید با لیخندی که در طول فیلم کمتر محو می‌شود، به دروغ می‌گوید همسرش در منزل و در حال پختن کیک است، این دو وارد خانه می‌شوند، غافل از آنکه رید، نقشه‌های شومی در سر دارد.

اگر مرتد را به دو پرده تقسیم کنیم، باید گفت پرده اول آن با اینکه ریتمش کُند و هیجانش کمتر از پرده دوم است، اما به‌شدت دیالوگ‌محور است و تماشای آن به افرادی پیشنهاد می‌شود که از به چالش کشیدن باورها خوش‌شان می‌آید. رید در ابتدا خود را مبتنانی و پذیرای این مذهب مورمون نشان می‌دهد اما به‌تدریج آموزه‌های این دین را به چالش می‌کشد و به حدی در این زمینه متبحر است که مبلغان در پاسخ‌دهی دچار مشکل می‌شوند. به‌تدریج نقاب رید می‌افتد و از ریاکاری‌های این مذهب صحبت می‌کند و به نقد باورهای سخت‌گیرانه و تعصبات مذهبی می‌پردازد. با این حال مبلغان سعی می‌کنند با نشان‌دادن لیخند بر لب، پذیرای این گفت‌وگو باشند. اما زمانی می‌فهمند باید خانه را ترک‌کنند که دیگر دیر شده است. مفهوم خیر و شر در مضامین مهم این اثر است و سازندگان می‌خواهند مخاطب را وادار به تأمل در ارزیابی مفاهیم مذهب مورمون کنند. درواقع ما وارد هزارتوی اعتقادی این سه نفر می‌شویم. زمانی که رید از دختران می‌پرسد از بویی که در منزل پیچیده، فکر می‌کنید همسرم چه کیکی را پخته است؟ آنها بلافاصله تشخیص می‌دهند که کیک بلویری است. مدتی بعد آقای رید، شمع‌ی را که روشن است، خاموش می‌کند و آن را به سمت دو دختر برمی‌گرداند که بر روی آن نوشته شده: رایحه بلویری.

در اینجاست که ترس و حیرت را در چهره دختران می‌بینیم و حالا می‌خواهند مؤدیانه از خانه خارج شوند اما در خانه قفل است و رید می‌گوید به یک تایمر وصل است و تا فردا در باز نمی‌شود.

فیلم در دو نیمه می‌توانست تمام مدت بر سر مواجهه با سوالات و به چالش کشیدن مبلغان که گویا قفظ مذهب مورمون را مانند بوی کیک باور کرده‌اند، بپردازد. اما در این زمینه موفق عمل نکرد و ما در پرده دوم با یک برگ برنده ترسناک، چندش‌آور و تا حدودی فانتزی رویه‌رو می‌شویم که ما را به سمت یک دنیای غیرواقعی و سورئال سوق می‌دهد. در اینجاست که فیلم ضربه می‌خورد و عمق خود را از دست می‌دهد.

آن شک و تردید منطقی در خواهر بریکستون و باور تزلزل‌ناپذیر خواهر بارنز که به نوعی فیلم را دچار هیجان کرده بود، در این نیمه کمرنگ می‌شود و از بین می‌رود. حالا این دو خواهر مبلغ سرر از یک زیرزمین ترسناک درآورده‌اند که فرم در این اثر از خون و قتل هم استفاده شده و حتی در یک سکانس ما می‌بینیم که مبلغان دیگر در تله‌هایی مانند موش اسپر هستند و این اثر دلهره‌آور می‌شود اما تقریبا مانند دیگر آثار هالیوودی، مطمئن هستیم یک نفر از این خانه نرفرن‌شده بیرون خواهد آمد و آن کسی نیست چون خواهر بریکستون. نوع فیلم‌برداری به نوعی تنش را به مخاطب القا می‌کند و منحصربه‌فرد است. علاوه بر کارگردانی فشرده و ایده نو، ما با بازی‌های درخشانی روبه‌رو هستیم. باید گفت انتخاب هوشمندانه هیو گرانت برای نقش آقای رید، برگ برنده فیلم محسوب می‌شود. گرانت در نیمه دوم اثر با مونولوگ‌های طولانی، کنترل فیلم را به‌خوبی در دست گرفت و باعث شد مخاطب بتواند برای تماشای قسمت دوم مرتد، تاب بیاورد. تانکون از او چنین نقش‌آفرینی متفاوت و دلهره‌آوری ندیده بودیم، هرچند بازی‌اش در سریال فروپاشی باز هم را غافلگیر کرد.

مرتد؛ به چالش کشاندن باورهای انسان

شرق: ۱۳ سال برای یکی از مهم‌ترین جشنواره‌های ملی که هم‌زمان با جشن بیروزی انقلاب برگزار می‌شد، کافی بود تا به آن میزان از بالندگی برسد که علاوه بر تولیدات سینمای داخل، تولیداتی از سایر کشورها نیز در این رویداد سهمی داشته باشند و بخش جدیدی به نام «جشنواره جهانی» به این رویداد سینمایی اضافه کنند. در سال ۱۳۹۳ حجم تولیدات سینمایی که می‌توانست در قالب فیلم‌های بخش بین‌الملل قرار بگیرد، به‌تکامل قابل قبولی رسیده بود؛ به‌طوری که برگزارکنندگان جشنواره را بر آن داشت که زمان جداگانه‌ای برای برگزاری آن در نظر بگیرند.

به نظر می‌رسد در سال ۱۴۰۰ بعد از هفت سال فعالیت و آزمون و خطا در زمینه برگزاری، زمان آن رسیده بود که جشنواره جهانی فیلم فجر در میان ۱۵ جشنواره معتبر و رقابتی جهان قرار بگیرد و از سوی فدراسیون بین‌المللی انجمن تهیه‌کنندگان فیلم (فیافف) به‌عنوان جشنواره رده الف جهانی شناخته شود؛ به شرط آنکه زمان برگزاری آن با سایر جشنواره‌های رقابتی معتبر تداخل نداشته باشد. در نهایت، اردیبهشت‌ماه یعنی زمانی بین برگزاری جشنواره‌های بین‌المللی کن و پکن، برای برگزاری این رویداد بین‌المللی تعیین شد.

به هویت جشنواره جهانی متعهد باشیم

امیرحسین علم‌الهدی، کارشناس سینما، معتقد است: جداسازی دوباره بخش ملی و بین‌الملل جشنواره فیلم فجر اقدام شایسته‌ای است که قرار است در این دوره انجام شود و به هویت‌یابی دوباره بخش بین‌الملل کمک شایانی می‌کند. اگر بخواهیم در حوزه بین‌الملل اقدامی انجام دهیم، چاره‌ای نداریم جز اینکه به هویت جشنواره جهانی فجر متعهد باشیم.

وی افزود: اگر بخواهیم به یک جشنواره معتبر جریان‌ساز

علی‌ابن‌چندی‌پور

به بهانه جداسازی بخش ملی و بین‌المللی جشنواره فیلم فجر

بازگشت هویت جهانی سینمای ایران با برگزاری جشنواره جهانی

در سطح بین‌المللی برسیم، عواملی نظیر وضعیت سیاست خارجی و فعالیت‌های بین‌المللی ما نیز دخیل است. اما پاشنه آشیل اصلی در این حوزه، آن است که نمی‌توان در کشوری که فیلم خارجی اکران عمومی ندارد، دنبال یک جشنواره درخور شان باشیم. اکران فیلم‌های خارجی بخشی از حیات اصلی سینما در کشورهاست، بااین‌حال، جداسازی بخش بین‌الملل قدمی رو به جلو است.

یکی از نکاتی که همواره در سال‌های برگزاری جشنواره جهانی فیلم فجر وجود داشته، زمان برگزاری آن است. محمدمهدی عسگرپور، آخرین دبیر این رویداد، در سال ۱۴۰۰ اعلام کرده بود که تاریخ برگزاری این جشنواره با توجه به ثبت در یک فدراسیون جهانی نمی‌تواند متغیر باشد و فصل بهار و به‌طور مشخص ماه خرداد به دلایل متعدد زمان مناسبی برای این رویداد سینمایی است.

عسگرپور که نایب‌رئیس فدراسیون بین‌المللی تهیه‌کنندگان فیلم (فیافف) نیز بوده است، بر این مسئله نیز تأکید کرده بود که تعداد سال‌های برگزاری این جشنواره نیز چندان برای فیافف اهمیت ندارد، ما دیگر وارد یک باشگاه جهانی شده‌ایم که برای ورود به آن مراتبی را طی کرده‌ایم و این اتفاق در اقتصاد سینمای ایران هم می‌تواند اثرگذار باشد.

وی در گفت‌وگویی با ایسنا، عنوان کرده بود: ما در کشوری زندگی می‌کنیم که مدیریت جدید می‌تواند تمام توافقات‌ها را لغو کند و حالا ادغام دوباره جشنواره جهانی و ملی فجر تحت عنوان جشنواره بین‌المللی فیلم فجر، این سؤال را به همراه دارد که آیا زمان برگزاری جشنواره برای حفظ ثبت جهانی آن به بهار تغییر می‌کند؟ ثبت جهانی در رده جشنواره‌های الف با این ادغام و برگزاری در بهمن‌ماه چه سرنوشتی پیدا می‌کند؟ و نکته درخور توجه اینکه مهم‌ترین رویداد هنری کشور- بسا برند فجر تا چه زمانی دستخوش تغییرات مدیریتی خواهد بود؟

به بهانه جداسازی بخش ملی و بین‌المللی جشنواره فیلم فجر

بازگشت هویت جهانی سینمای ایران با برگزاری جشنواره جهانی

جشنواره‌ی در کلاس جهانی و حضور میهمانان بین‌المللی

یکی دیگر از نکاتی که درباره جشنواره جهانی مطرح می‌شود، این است که جشنواره جهانی فجر به‌عنوان جشنواره‌ای هم‌رده با سایر جشنواره‌های معتبر و رقابتی در کلاس جهانی برگزار شود. ازاین‌رو میهمانانی که در این رویداد حضور پیدا می‌کنند نیز از سابقه و اعتبار شایان توجهی در سینمای جهان برخوردار هستند که همین موضوع به این رویداد اعتبار بیشتری می‌بخشد و به‌عنوان کریدور ارتباطی فیلم‌سازان ایرانی با بخش‌کنندگان منطقه‌ای است.

در دوره سی‌وششم جشنواره جهانی فیلم فجر و در سال ۱۳۹۷ در این جشنواره میهمانانی همچون الیور استون، کارگردان، نویسنده و تهیه‌کننده سرشناس هالیوودی و در سال بعد حضور پل شریدر کارگردان، فیلم‌نامه‌نویس و منتقد آمریکایی را داشتیم که بازخوردهای مثبتی از سوی سینمای جهان را متوجه سینمای ایران کرد. اتفاقی که افتخار آن به نام رضا میرکریمی، دبیر این دو دوره از جشنواره جهانی فجر تمام شد. این‌موضوع و خروجی آن را باید با دوره‌ای که بخش ملی و بین‌المللی ادغام شده بود و میهمانان گمنامی از هند و بنگلادش حضور یافتند، مقایسه کرد.

زمانی که اصول و قواعد جشنواره بین‌المللی رعایت شود، می‌توان با بالا بردن مبلغ جایزه، انگیزه حضور فیلم‌های بین‌المللی در این رویداد را بیشتر کرد و از تجربه و حضور میهمانان خارجی که در قالب شرکت در کارگاه یا میهمان ویژه حضور دارند، بیشتر استفاده کرد.

به هر حال، بعد از سه دوره ادغام بخش ملی و بین‌المللی جشنواره فیلم فجر، باید دید برگزارکنندگان این رویداد چه روندی را برای بهتر برگزارشدن و ابقای این تغییر بخش ملی و بین‌المللی انجام شده بود و میهمانان گمنامی در نظر گرفته‌اند و امیدواریم این جدایی آغازگر فصلی نو در سینمای ایران باشد.

این اصول، آثار را ارزیابی خواهند کرد و نه بیشتر؛ چراکه خارج از این سه اصل، بحث حق‌الناس پیش می‌آید و هزینه هنگفتی که برای آثار شده است. فریدزاده با اشاره به در پیش بودن جشنواره فیلم فجر گفت: بازبینی بخش زیادی از آثار توسط هیئت انتخاب جشنواره انجام شده و از دوستان خواستم برای اینکه در روند جمع‌بندی نهایی تسریع شود، اعضای شورای پروانه نمایش هم فیلم‌ها را ببینند تا با اخذ مجوز از این شورا، این آثار به جشنواره معرفی شوند. در ادامه این جلسه، اعضای جدید شورای بازبینی فیلم‌های سینمایی به بیان دیدگاه‌ها و نظرات خود پرداختند و در خاتمه احکام اعضای شورای بازبینی فیلم‌های سینمایی اعطا شد. نرگس آبیار، علی آشتیانی‌پور، کمال تبریزی، حسن خجسته، علی دهکردی، مجید زین‌العابدین، هادی صادقی، هادی نانجی و سیدضیاء، هاشمی‌به عنوان اعضای جدید، بازبینی فیلم‌های سینمایی را برای صدور پروانه نمایش آغاز کردند. همچنین در جلسه دیگری با حضور رئیس سازمان سینمایی از اعضای بازبینی سابق فیلم‌های سینمایی تقدیر شد. جواد رمضان‌نژاد، بیژن نوساوه، رضا شامساری، محمدحسین نیرومند، علیرضا معاف، مجید زین‌العابدین، علی سرلک، سعید مستغاثی و احمد مرادپور اعضای پیشین این شورا بودند.

اعلام فهرست چند اثر راه‌یافته به جشنواره تئاتر فجر

۶. روایت غیرخطی کیوان و نگار از یک رابطه خطی، به کارگردانی رضا غیور از تهران (مشروط)
۷. می‌برد، به کارگردانی سجاد یاری از تهران (مشروط)
۸. جور وجین، به کارگردانی آرش رضائی از ماهشهر (مشروط)
۹. ان.ا.ر، به کارگردانی بهمن عباس‌پور از تهران (مشروط)
اعلام نامزدهای بخش نمایش نامه‌نویسی جشنواره تئاتر فجر
نامزدهای بخش نمایش‌نامه‌نویسی چهل‌وسومین جشنواره بین‌المللی تئاتر فجر از سوی هیئت داوران این بخش معرفی شدند.
هیئت داوران بخش مسابقه نمایش‌نامه‌نویسی جشنواره متشکل از آقایان: «شهرام کریمی»، «مهرداد رایانی‌مخصوص» و «مهرداد کوروش‌نیا» نامزدهای نهایی دریافت جایزه در این بخش را از میان ۳۵۰ اثر رسیده از استان‌های مختلف کشور به شرح زیر معرفی کردند:
«گور به گور» نوشته «اصغر گروسی» از استان فارس
«روزگار سپری‌شده خانواده حشمتی» نوشته «غلام‌حسین دولت‌آبادی» از استان تهران

اخبار برگزیده

هنرمندان ارمنه شب سال نو به موزه سینما می‌آیند
هم‌زمان با آغاز سال نو میلادی، سه‌شنبه ۱۱ دی، پادکست حضوری با موضوع «بزرگان مسیحی در قاپ سینما» در موزه سینما برگزار می‌شود.
در این پادکست از هنرمندانی همچون ساموئل خاچیکیان، واروژ کریم مسیحی و ماهایا پتروسیان و تعداد دیگری از هنرمندان ارمنی عرصه هنرهای نمایشی یاد خواهد شد.

در این برنامه‌که با حضور رزُر پطروس‌ی، گوینده و بازیگر پیش‌کسوت، و ادوین خاچیکیان، کارگردان سینما، برگزار می‌شود، به نقش و خدمات هنرمندان ارمنی در رشد و ارتقای سینمای ایران پرداخته خواهد شد.
اجرای نشست را مهرداد غفارزاده، کارگردان سینما، و اجرای پادکست را شهرد بانکی و مژگان اصغری بر عهده خواهند داشت.

این برنامه سه‌شنبه ۱۱ دی ساعت ۱۷ در سالن فردوس موزه سینما برگزار می‌شود و حضور در آن برای علاقه‌مندان آزاد است.

چارلز شایر، سازنده کم‌دی‌های موفق دهه‌های ۸۰ و ۹۰ از دنیا رفت

مهز: چارلز شایر که برای نوشتن فیلم‌نامه «سرباز پنج‌امین» به صورت مشترک همراه نانسی مایرز نامزد دریافت جایزه اسکار شده بود و در ادامه مجموعه‌ای از کم‌دی‌های موفق در جمله «پدر عروس» و «بیبی بوم»، نامزد بهترین فیلم کم‌دی گلدن‌گلوب را کارگردانی کرد، روز جمعه درگذشت. او ۸۳ساله بود. پس از همکاری شایر با مایرز، این دو با هم ازدواج کردند و با همکاری هاروی میلر، یک رابطه حرفه‌ای برپار را آغاز کردند که برخی از موفق‌ترین کم‌دی‌های دهه‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ حاصل آن است.

شایر، «بیبی بوم» با بازی دایان کیتون، «پدر عروس» با استیو مارتین و کیتون، «پدر عروس: قسمت دوم» و «تفاوت‌های آشتی‌ناپذیر» را کارگردانی کرد.

شایر و مایرز در سال ۱۹۹۹ از هم جدا شدند و حاصل آخرین همکاری موفق آنها فیلم «تله والدین» در سال ۱۹۹۸ با بازی لیندسی لوهان بود. شایر در سالل ۲۰۲۰ درباره این فیلم به وراثتی گفت: هدف این فیلم فانتزی این بود که رابطه با والدین را خوب کند؛ چون بسیاری از بچه‌ها در خانواده‌هایی بزرگ شده‌اند که رابطه خوبی در آن وجود نداشته و من فکر می‌کنم این فیلم رؤیای بچه‌ها را برآورده کرد.

شایر پس از آن، فیلم «ماجرای کردنبند» را کارگردانی کرد و سال ۲۰۰۴ فیلم «الفی» را با بازی جود ل نوست از کارگردانی کرد. او قرار بود اقتباسی از کتاب کلاسیک کودکان «الوین در پاریس» را بنویسد و کارگردانی کند، اما این پروژه عملی نشد. جدیدترین کارگردانی او فیلم «خاطرات نوسل» بود که به عنوان فیلم کریسمسی ۲۰۲۲ از نتفلیکس پخش شد. او سال پیش نیز یکی از نویسندگان فیلم «بهترین کریسمس- همیشه» بود که به کارگردانی مری لمبرت ساخته شد.

ملویل، پدر شایر، یکی از اعضای مؤسسین چند کارگردان‌های آمریکا (DGA) بود که با گریفیث کار کرده بود. شایر که در لس‌آنجلس متولد شده بود، به دانشگاه UCLA رفت و کار خود را با جری بلسون و گری مارشال، تهیه‌کنندگان «زوج عجیب» آغاز کرد و در نهایت به نویسنده اصلی این کم‌دی تلویزیونی محبوب بدل شد. او همچنین نویسنده‌ی «روزهای شاد»، «خانواده کبک» و «پایرهنسه در پارک» را پیش از ورود به نویسندگی فیلم‌های بلند، در کارنامه داشت. اوایلین فیلم‌نامه بلند او «اسموتکی و راهزن» با بازی برت رینولدز در سال ۱۹۷۷ بود که نامزد بهترین فیلم کم‌دی گلدن‌گلوب شد. او همچنین فیلم‌نامه «تماس‌های خانه» را نوشت که نامزدی انجمن نویسندگان آمریکا را در بخش بهترین فیلم‌نامه غیراقتباسی به دست آورد و نویسنده «به سمت جنوب» با بازی و کارگردانی چک نیکلسون بود که نامزد گلدن‌گلوب شد. یکی از دختران شایر، هالی مایرز شایر، نیز کارگردان است.